

VÄRT ATT VETA OM...

Hedersrelaterat våld och förtryck

VÄRT ATT VETA:

Våld mot barn förekommer i alla delar av samhället. Hedersrelaterat våld och förtryck (HRV) innebär att barn och unga utsätts för kontroll, begränsningar och ibland våld för att skydda familjens eller släktens heder och rykte. HRV är inte begränsat till vissa grupper, kulturer eller religioner. Det förekommer i olika sammanhang och kan ta sig skilda uttryck. Konsekvenserna för den som utsätts är ofta allvarliga och långvariga.

VET DU ATT...

- HRV kan ta sig uttryck i allt från social kontroll, hot och psykiskt våld till fysiskt våld, tvångsäktenskap, barnnäktenskap och könsstympning. I värsta fall är våldet dödligt. Barn och unga kan begränsas i sitt umgänge, fritid, klädsel och val av utbildning eller partner.
- HRV används för att upprätthålla patriarkala och heteronormativa föreställningar kring flickors och kvinnors sexualitet och livsval.
- HRV riktas främst mot flickor och unga kvinnor, men även pojkar, unga män, hbtqi-personer och barn med funktionsnedsättning kan drabbas.
- Till skillnad från många andra former av våld utförs HRV ofta av flera personer, både män och kvinnor.
- Det är svårt att få fram exakta siffror, men uppskattningsvis 5–24 procent av ungdomar i Sverige anger att de lever med krav på att avstå sex före äktenskap eller begränsningar i valet av partner.
- Hedersmotiv är en försvarande omständighet vid straffmätning, oavsett brott. Om det kan visas att syftet har varit att bevara eller återupprätta familjens, släktens eller en liknande grupps heder, ska detta särskilt beaktas vid bedömningen av straffvärdet (BrB 29 kap. 2 § p. 10).
- Sedan 2022 finns brottet hedersförtryck, som innebär att upprepade hedersrelaterade gärningar riktade mot samma brottsoffer är straffbara. För att dömas för hedersförtryck ska gärningspersonen ha begått gärningarna för att bevara eller återupprätta en persons, familjs, släkts eller annan liknande grupps heder.

TÄNK PÅ ATT:

- Alla barn som lever i en hedersrelaterad miljö riskerar att fara illa. Kartlägg situationen för alla närstående, inklusive syskon.
- Enligt Socialstyrelsens riktlinjer ska den utsatta individens säkerhet och välmående alltid prioriteras. Riskbedömning bör ingå i underlaget för beslut om stöd och skydd.
- Personal som arbetar med familjer behöver särskild kompetens om hedersrelaterad problematik och kontinuerligt säkerhetstänkande.
- Som yrkesverksam kan det vara påfrestande att hantera ärenden om HRV. Det är därför viktigt med tydliga rutiner och ledningsstöd.

VAD SKA DU GÖRA?

- Fråga barn och unga, ge dem möjlighet att berätta och påverka sin situation.
- Kontakta ditt närmaste resurscentrum eller barnahus när du behöver konsultation, råd och stöd.
- Enligt svensk lag (19 kap. 1 § socialtjänstlagen) har yrkesverksamma i vissa myndigheter och verksamheter som berör barn och unga en skyldighet att genast göra en orosanmälan vid misstanke om att ett barn far illa. Anmälningsskyldigheten gäller till exempel personal i hälso- och sjukvården, skolan, socialtjänsten, Kriminalvården, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Migrationsverket och Polismyndigheten.
- Om du arbetar inom hälso- och sjukvården eller socialtjänsten får du bryta sekretessen och polisanmäla vid misstanke om brott mot barn enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken, eller vid könsstympling eller oskuldsgrepp av barn och unga. Du får också bryta sekretessen vid misstanke om begånget brott med mer än sex månaders fängelse, oavsett om den utsatta är ett barn eller en vuxen. Vid försök, förberedelse eller stämpling krävs att straffet är minst ett års fängelse.
- Samverka med andra samhällsinstanser och se till att verksamheten har uppdaterade rutiner och tillräcklig kunskap.
- Vid akut fara – ring 112.

HÄR KAN DU LÄSA MER:

- Socialstyrelsens webbutbildningar om hedersrelaterat våld och förtryck
www.socialstyrelsen.se
- Webbutbildning om hedersrelaterat våld och förtryck
www.webbkursheder.se
- Hedersrelaterat våld och förtryck på Jämställdhetsmyndighetens webbplats för den nationella samordningen mot hedersrelaterat våld och förtryck
www.nshrv.jamstalldhetsmyndigheten.se

Fördjupa dig om hedersrelaterat våld mot barn och ta del av referenserna på www.barnafrid.se/basprogram.

